

Н.І. Попович, асп. (ЛКА, Львів)

М.С. Беднарчук, канд. техн. наук (ЛКА, Львів)

СОЦІАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ВЗУТТЯ ДЛЯ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ВИДІВ СПОРТУ

Базуючись на загальних положеннях про функції товарів легкої промисловості та беручи до уваги класифікацію і характеристику функцій сучасного побутового взуття, викладені в основних роботах провідних вчених, а також враховуючи специфіку скейтбордингу як екстремального виду спорту і його стрімкий розвиток в Україні, ми вперше у вітчизняному товарознавстві взуття зробили спробу описання соціальних функцій цього взуття. На нашу думку, для розуміння цих функцій взуття для скейтбордингу як складової одягу сучасного скейтбордиста-професіонала чи пересічного прихильника скейтборду, необхідно проаналізувати їх виникнення і етапи розвитку.

Еталони, звичаї і традиції скейтбордингу, як і будь якої іншої молодіжної субкультури останніх 60-ти років, стійкі і довговічні, склалися під впливом матеріальних і соціальних умов життя скейтбордистів, культивувались і закріплювались як соціальний досвід окремого прошарку суспільства. Тому певні функції скейтерського взуття із 1960-х р. р. збереглися донині і психологічно впливають і на скейтбордистів-професіоналів, і, значно більше, на пересічних прихильників цього способу життя загалом і скейтерського взуття – зокрема. Наприклад, перші скейтбордисти як члени одного соціального прошарку прагнули однотипності (в одязі, взутті, напоях, продуктах харчування, популярній літературі, кіно, музиці тощо) і, як наслідок, чіткого виокремлення "своїх" і "чужих". У цих процесах зародилась розпізнавальна функція скейтерського взуття, яка не тільки чітко витримана скейтбордистами донині, але і набула значного поширення у суспільстві, підтвердженням чого є стабільна мода останніх років на скейтерське взуття для щоденного використання: серед усіх скейтбордистів і певної категорії пересічних споживачів скейтерське взуття сьогодні уособлює певний соціальний ідеал.

В останні роки товари, виготовлені і оздоблені у стилі скейтбордингу, виконують різні соціальні функції, які у вітчизняній науковій літературі ще не сформульовані і не розкриті. Оскільки скейтбордистський рух був започаткований підлітками та молоддю, то, на нашу думку, основні функції предметного наповнення цього руху (у т.ч. і взуття) задовольняли чи не найголовнішу потребу будь-якої молодої людини – а саме, потребу в самореалізації і самоутвердженні

через власні оригінальні, неповторні предмети. Паралельно із потребою долучення до певної соціальної групи (потреби соціалізації) через предмети скейтбордистського спорядження і товари для скейтбордингу (скейтборди, одяг, взуття, окуляри, засоби упередження травм тощо) скейтбордисти реалізують інші гострі власні потреби: виокремлення із загального оточення (усі люди) і окремого сегменту соціального середовища (підлітки, молодь); утвердження індивідуальної свободи; визнання серед оточуючих.

У виробленій за роки розвитку скейтбордингу системі спілкування скейтбордистів речі і предмети (у т.ч. взуття) відіграють не тільки матеріальну роль, але і стали носіями окремої цінності – засобу інформаційного зв'язку між скейтбордистами. У відповідному оформленні зовнішнього вигляду розкривається зрозуміла лише певному колу споживачів – скейтбордистам і прихильникам скейтборду, ієрархія знаків і знакових систем, що відображають соціальну і статеву-вікову диференціацію, особливості характеру окремих особистостей, а також їх престиж, статус, роль у відповідному середовищі. У такий спосіб реалізується розпізнавальна функція сучасного скейтерського взуття, що характеризує місце кожного скейтбордиста в ієрархії соціальних і економічних відносин у сучасному світі скейтбордингу на мікрорівні (школа, вулиця, скейтбордкоманда) і на макрорівні (скейтборд компанія, міжнародні змагання скейтбордистів тощо).

У системі соціальних функцій скейтерського взуття особливе, і, на нашу думку, значно вагоміше місце, ніж у побутовому взутті, займає естетична функція, через яку задовольняються дуже специфічні естетичні потреби скейтбордистів та прихильників скейтбордингу, у яких духовне самовизначенні, вияв самосвідомості, збереження власної неповторної індивідуальності – дуже яскраво виражені. Ступінь виконання естетичних функцій конкретною парою взуття для скейтбордингу залежить передусім від суб'єктивної оцінки окремим скейтбордистом ступеня відповідності естетичного оформлення цього взуття – конкретному дизайну скейтбордів. Тому окремі колекції скейтерського взуття, як правило, виготовляють тільки після випуску скейтбордів певного дизайну, або паралельно з ними.

Враховуючи те, що більшість споживачів скейтерського взуття – школярі, підлітки і молодь, то важливих функцій цього взуття, на нашу думку, варто віднести виховну функцію, яка полягає у формуванні у скейтбордиста естетичного смаку, надбання ним власних навичок правильного вибору і використання взуття, дбайливого догляду за ним.